

Покара без злочину

Рей Бредбері

Рей БРЕДБЕРІ

ПОКАРА БЕЗ ЗЛОЧИНУ

— Ви хочете вбити свою дружину? — спитав смагляволиций за столом.

— Так. Тобто ні... Точніше, я хотів би...

— Ім'я?

— Її чи моє?

— Ваше.

— Джордж Гілл.

— Адреса?

— Одинадцята південна, Сент-Джеймс, Гленв'ю.

Чоловік за столом незворушно записував.

— Ім'я вашої дружини?

— Кейт.

— Скільки їй років?

— Тридцять один.

Питання посипались одне за одним. Колір волосся, очей, шкіри, улюблені парфуми, талія, розмір одягу й взуття...

— Ви маєте її стереофото? Запис на плівку її голосу? Бачу, маєте. Чудово. Тепер...

Це тривало цілу годину. Джорджа Гілла всього вкрило потом.

— Так... — Смагляволиций підвівся і похмуро подивився на клієнта. — Отже, ви не відмовляєтесь від свого наміру?

— Ні.

— Тоді підпишіть ось тут... — Чоловік за столом зітхнув. — Ви знаєте, що це протизаконно?

— Так.

— І що фірма не відповідає за можливі наслідки?

— Ради бога! — скрикнув Джордж. — Ви вже й так мало не всю душу вивернули, кінчайте скоріше!

Чоловік за столом ледь посміхнувся.

— Поки приготують копію, мине дев'ять годин. Ви тим часом можете поспати, це заспокоїть вам нерви. Третя дзеркальна кімната ліворуч до ваших послуг.

Джордж повільно й беззвучно рушив до тієї дзеркальної кімнати. Там ліг на голубу оксамитову канапу, і від ваги його тіла ввімкнувся механізм, що приводив у дію дзеркала на стелі. Якийсь лагідний голос замуликав: "Спи... спи... спи..."

Джордж пробурмотів:

— Кейт, я не хотів сюди приходити. Це ти мене примусила. Це ти винна. Боже, краще б я сюди не приходив, сидів би вдома. Я не хочу тебе вбивати!

Поволі обертаючись, дзеркала тихенько дзумотіли.

Джордж спав.

Уві сні він помолодшав, йому знов було сорок один рік, удвох з Кейт вони гасали по зеленому пагорбку, неподалік стояв вертоліт, яким вони прилетіли сюди на пікнік. Вітер маяв волосся Кейт золотистими пасмами, і вона сміялась. Тримаючись за руки, вони цілувались, цілком байдужі до їжі. Вони, здавалося, забувши про все на світі, читали одне одному вірші.

Потім інші сцени. Швидка зміна барв, політ. Вони з Кейті летять над Грецією, над Італією і Швейцарією, стоїть така погожа довга осінь 1997 року. Вони летять і летять.

І раптом якийсь кошмар. Кейті і Леонард Фелпс. Джордж аж скриків крізь сон. Як це сталося? Звідки цей Фелпс узявся? Чому він звалився їм на голову? Чому життя не може бути просте й добре? Чи все від того, що вони такого різного віку? Джорджеві під п'ятдесят, а Кейті така молода, така молоденька! Чому це, чому?!

Сцена була незабутньо яскрава. Леонард Фелпс і Кейт у зеленому парку за містом. Джордж з'явився на алеї саме вчасно, щоб побачити, як вони цілуються.

Спалах люті. Сутичка. Спроба вбити Леонарда Фелпса.

Нові й нові дні, нові кошмари.

Джордж Гілл, ридаючи, прокинувся.

— Містере Гілл, для вас усе приготовлено.

Гілл незграбно підвівся. Зиркнув на себе у високому й непорушному тепер дзеркалі — вигляд він мав анітрохи не молодший від своїх літ. То була страшна помилка. В такому віці брати молоду дружину — все одно що втримати грудочку цукру у воді. Він гидливо приглянувся до свого тіла. Обвислий живіт. Обвисле підборіддя. Забагато сивини на голові й замало енергії у м'язах...

Смагляволиций провів його до другої кімнати.

Джордж Гілл сахнувся:

— Кімната Кейті!

— Ми намагаємось робити бездоганно.

— Її кімната, все достеменно до дрібниці!

Джордж Гілл підписав чек на десять тисяч доларів. Чоловік узяв чек і вийшов.

У кімнаті було тихо й затишно.

Джордж сів і помацав пістолет у кишені. Купа грошви. Тим-то багаті й можуть собі дозволити розкіш "очищувального вбивства". Насильство без насильства. Вбивство без убивання. Джорджеві полегшало. І раптом прийшло заспокоєння. Він втупився в двері. Цієї хвилини він дожидав довгих півроку, і тепер нарешті вона настала. Зараз увійде сюди прегарний робот, маріонетка на дротиках, і тоді...

— Привіт, Джордже.

— Кейті!

Джордж зірвався на ноги.

— Кейті! — видихнув він.

Вона зупинилася на порозі. На ній була звійна зелена сукня, на ногах — виткані

золотом сандалі. Іскристе волосся спадало на її шию, очі ясніли блакиттю.

Цілу хвилину Джордж не міг видобути з себе ні слова.

— Ти прекрасна, — нарешті вражено промовив він.

Голос його звучав звільна і якимось неприродно.

— А хіба я можу бути інакшою?

— Дай-но я роздивлюсь тебе.

Він невпевнено простяг перед собою руки, як це робить сновиди. Серце мляво билось. Він важко рушив до неї, немов долаючи товщу води навколо. Потім обійшов її з усіх боків, ледь доторкнувся.

— Ти що, не надивився на мене за всі ці роки?

— Таки не надивився, — відповів він, і очі його наповнилися слізьми.

— То про що ж ти збирався поговорити зі мною?

— Дай мені час, ради бога, почекай трошки. — Він сів і приклав до грудей тремтячі руки.

Примружився.

— Це неймовірно. Наче ще одне видиво. Як вони тебе такою зробили?

— Нам заборонено про це говорити, щоб не порушувати ілюзії.

— Це якісь чари.

— Це наука.

Доторк її був теплий. Нігті на пальцях у неї вилискували, мов перламутр. Ніяких швів, ніякого ґанджу. Він дивився на неї і пригадував слова з "Пісні над піснями", яку вони читали вдвох у ті давні добрі часи. Ти прекрасна, моя люба. Ти прекрасна! Очі твої — голубки за твоїм покривалом. Твої губи — немов кармазинова стьошка, і твоя бесіда мила. Твої перса, як двоє оленят-близнят, що серед лілей пасуться. Жодної вади нема в тобі.

— Джордже!

— Що? — Очі його були склисті.

Йому закортіло поцілувати її в уста.

Мед і молоко у тебе під язиком, і запах твоїх шат мов запах з Лівану.

— Джордже!

Оглушливий гул у вухах. Уся кімната йде обертом.

— Зараз, зараз, хвилиночку.

Він стріпнув головою, відганяючи той гул.

Які бо гарні твої ноги у сандалях, о князівно! Круглота твоїх стегон мов намисто, руками мистецькими виточена.

— І як вони це зробили? — вихопилось у нього. — І так швидко!

За дев'ять годин, поки він спав. Перетоплене золото, найтонші годинникові пружини, діаманти, блистки, сухозлотиця, розкішні рубіни, рідке срібло, мідні нитки? А які це металеві комахи випряли її волосся? Розтопили жовтий вогонь і потім остудили?..

— Слухай, коли ти й далі так поводитимешся, я піду, — сказала вона.

— О ні, не йди!

— Тоді ближче до діла, — холодно промовила вона. — Ти хотів поговорити зі мною про Леонарда.

— Дай мені хвилинку, поки я оговтаюсь.

— Ні, зараз, — наполягала вона.

Гнів у ньому не знати де й подівся, розвіявся від самої її появи. Він почував себе, як хлопчисько з брудними думками.

— Чого ти хотів побачитись зі мною? — суворо запитала вона.

— Ради бога!

— Ти мусиш сказати. Це через Леонарда, так? Ти ж знаєш, що ми з ним кохаємось.

— Кейт, перестань! — Він заткнув пальцями вуха. Вона невблаганно провадила своє:

— Ти знаєш, що я тепер весь час із ним. Ми вдвох об'їздили всі ті місця, де колись я бувала з тобою. Пригадуєш ту галявину на Монте-Верде? Ми були там удвох минулого тижня. А місяць тому ми з ним літали в Афіни, взяли з собою ящик шампанського...

Він облизав губи.

— Ти не винна, ні, ти не винна! — Він підвівся і взяв її долоні. — Ти така незвичайна, ти... зовсім не вона! Це все вона винна, а не ти. Ти — зовсім інша!

— А от і ні, — відказала жінка. — Я — це і є вона. Я поведжусь тільки так, як вона поводитьсь. Жодна часточка в мені не чужа їй. У нас із нею ті самі нахили й мотиви.

— Але ж ти нічого того не робила, що вона!

— Робила. Я цілувала його.

— Ти не могла цього робити, ти тільки-но народилася!

— Нехай і так, проте я народилася з її минулого і з твоєї пам'яті.

— Послухай, — заблагав він, торсаючи її, щоб привернути до себе увагу. — Невже не можна знайти якийсь спосіб, ну скажімо, щоб я заплатив більше грошей і забрав тебе з собою? Ми б поїхали в Париж, у Стокгольм чи куди тільки ти захочеш!

Вона засміялася.

— Маріонетки тільки наймаються. Вони ніколи не продаються.

— Але в мене є гроші!

— Таке вже не раз пробували. Це безглуздо. І неможливо. Навіть те, що ми тут робимо, незаконне, ти сам знаєш. Власті й так нас ледве терплять.

— Я тільки одного хочу — бути з тобою, Кейті!

— Але це зовсім неможливо — саме тому, що я Кейті, вся, до найменшої цятки, — Кейті. Та й, крім того ж, конкуренція. Маріонеткам не дозволяється виходити за межі приміщення: надмірна прискіпливість може викрити секрети фірми. Та годі вже про це. Я тебе попереджала, що на ці теми не треба говорити. Ти порушуєш ілюзію. І вийдеш звідси, не задовольнивши своєї потреби. Ти гроші заплатив? Тож і роби те, задля чого прийшов.

— Я не хочу тебе вбивати!

— Якась частка твоєї волі хоче цього. Ти просто стримуєш її, не дозволяєш їй

переважити.

Він витяг з кишені пістолет.

— Старий дурень, і чого я сюди приходив! Ти така гарна!

— Сьогодні ввечері у мене побачення з Леонардом.

— Замовкни!

— А завтра вранці ми удвох вилітаємо до Парижа.

— Ти чула, що я сказав?

— Потім до Стокгольма. — Вона звабливо засміялась і поплескала його по підборіддю. — Отак, мій череватенький.

Щось похмуре заворушилося в ньому, його обличчя зблідло. Він бачив, до чого йдеться. Прихований гнів, відразу й ненависть пульсували в його мозку, а втовчене телепатичне плетиво в її чарівливій голові сприймало ті смертодайні імпульси. Ця маріонетка з її невидимими пружинами! Та це ж він сам породжував усі її слова!

— Пузанчик! А колись же ти був нівроку.

— Перестань! — вигукнув він.

— Та ти ж старе порохно, а мені лише тридцять один. Ах, Джордже, сліпак ти — пустив намарне всі ці роки й дав мені нагоду знову закохатись! А Леонард дуже милий, правда ж?

У нестямі він підніс пістолет.

— Кейті!

— Голова його з чистого золота... — прошепотіла вона.

— Кейті, мовчи! — закричав він.

— Кучері у нього закучерені й чорні як ворон, руки його — стовпці золоті, оздоблені берилом...

Як вона вгадала ці слова! Адже це йому в голові вони снувались, як могла вона прикладати їх до нього?!

— Не примушуй мене стріляти, Кейті!

— Щоки його немов пахуча грядка, — пробурмотіла вона, з заплученими очима плавно рухаючись по кімнаті. — А лоно його — твір мистецький зі слонової кості, вкритий сапфірами, ноги його — колони мармурові...

— Кейті! — заволав він.

— Уста його — солодощі...

Гримнув постріл.

— ...Такий мій любий...

Ще постріл.

Вона впала.

— Кейті, Кейті, Кейті!

Ще чотири кулі вгородив він в її розпростерте тіло.

Вона лежала, конвульсивно здригаючись. Її рот безживно розкрився, але якийсь безнадійно понівечений механізм ще примушував її знов і знов повторювати:

— Любий, любий, любий, любий...

Джордж Гілл знепритомнів.

Прочнувся він від доторку холодної шматини до скроні.

— Все скінчено, — сказав смагляволиций.

— Скінчено? — прошепотів Джордж Гілл.

Смагляволиций кивнув.

Джордж напівнестямно глянув на свої пальці. Вони ж були заюшені кров'ю. Непритомніючи, він упав на підлогу. Останнє, що він запам'ятав, — це як справжня кров лилась йому на руки. А тепер вони були чистесенькі.

— Мені вже пора йти, — промовив Джордж Гілл.

— Якщо маєте силу.

— Зі мною все гаразд. — Джордж підвівся. — Тепер я просто звідси поїду до Парижа. Мені ж, мабуть, не треба телефонувати Кейті, а тим паче стрічатися з нею.

— Ваша Кейті мертва.

— Справді! Це я її вбив, чи не так? Боже, а кров була як справжня!

— Ця деталь для нас — велике досягнення.

Ліфтом він спустився на вулицю. Дощило, але йому хотілося так іти й іти світ за очі... Гнів, жага помсти — все це зникло. Згадки про недавнє переживання були такі моторошні, що йому тепер більше ніколи в житті не захочеться вбивати. Навіть якби реальна Кейті раптом оце з'явилася перед ним, він би тільки подякував богу й самозабутньо бухнув навколішки. Але вона тепер мертва. Він зробив те, чого жадав! І ніхто про його злочин не довідається.

Дощ холодив йому обличчя. Він має негайно виїхати, поки не розвіялося відчуття полегкості. Бо ж і який сенс такою ціною очищати душу, коли знову почнеш ятрити ті самі болячки? Зрештою, маріонетки саме для того й призначалися, щоб упередити реальний злочин. Коли тобі припекло відлупити, вбити, замордувати когось, то й зганяй свою злість на одному з цих начинених дротами автоматів... Повертатись тепер додому ні до чого. Там може бути Кейті. Про неї краще думати, як про мертву — що вона заслужила, те й дістала.

Джордж Гілл зупинився край тротуару і втупив погляд у машини, що одна за одною мчали вулицею. Він глибоко вдихнув прохолодне повітря, відчуваючи всім тілом приємну розслабленість.

— Містер Гілл? — почувся чийсь голос йому з-за плеча.

— Так, а що?

На зап'ястках у Гілла замкнулися наручники.

— Ви арештовані.

— Але ж...

— Проходьте. Сміт, ви з рештою хлопців підніміться нагору, арештуйте кого треба.

— Ви не маєте права!.. — почав Джордж Гілл.

— Ні, це все законно. На вас падає підозра в убивстві!

Небом розкотився грім.

Була восьма п'ятнадцять вечора. Десять днів безперестану лив дощ. І тепер він

зрошував стіни в'язниці. Джордж простягнув руки крізь ґрати, щоб відчутти, як краплі стікають в калюжки на його тремтячих долонях.

У дверях забрязкотіли ключем, але він не ворухнувся, а так і стояв, виставивши руки на дощ. Адвокат підвів погляд на свого підопічного на стільці під вікном і сказав:

— Уже нема надії. Сьогодні вночі вас буде страчено.

Джордж Гілл усе прислухався до дощу.

— То ж була тільки лялька! Я не вбивав.

— Але такий закон, ви знаєте. Інших теж засуджено до страти. Президент компанії "Маріонетки інкорпорејтед" помре сьогодні опівночі. Троє його помічників — о першій ночі. Ваша черга — десь так о пів на другу ночі.

— Я вдячний вам, — сказав Джордж. — Ви зробили все, що могли... А це все-таки було вбивство, хоч як там на нього дивитись. Бо й намір такий був, і добре виплеканий, і зважений. Єдине, що тільки замість живої Кейті — маріонетка.

— Але тут ще випав момент невдалий, — зауважив адвокат. — Десять років тому вас за це не покарали б на смерть. І через десять років теж ні. А зараз їм когось треба для прикладу, щоб іншим було зась. Тих маріонеток останнім часом стільки наплодилося, просто жах. Тож хоч не хоч — доводиться наганяти на публіку страху, і то добрячого страху. Адже коли й далі так піде, то ми бозна до чого докотимось. Та й взяти хоча б духовний бік справи: де життя починається, де воно кінчається? Роботи — живі вони чи мертві? Скільки он церков сушить собі цим голову! Навіть якщо вони неживі, то все одно близькі до того, бо здатні реагувати на подразники, здатні думати. Ви ж знаєте, що два місяці тому парламент прийняв "Закон про живих роботів", і ви підпали під дію цього закону. Просто такий момент прикрий випав, та й годі.

— Що ж, уряд має слухність. Тепер я й сам у цьому пересвідчився, — сказав Джордж Гілл.

— Я радий, що ви розумієте позицію правосуддя.

— Так. Зрештою, не можна узаконювати вбивство. Навіть коли воно стосується механізмів, телепатійних пристроїв і воскових фігур. Це б нікуди не годилося, якби я вийшов сухим з води. Адже те, що я вчинив, — то був таки злочин. Я і сам відтоді почуваю себе винним. І згоден, що мене треба покарати. Дивно, правда? Отак, бува, діють на тебе суспільні зв'язки. Відчуваєш себе винним навіть тоді, коли, здається, і підстав для цього немає...

— Мені вже пора йти. Може, у вас є якесь прохання?

— Ні, дякую, мені нічого не треба.

— Що ж, тоді прощайте, містере Гілл.

Двері замкнулися.

Джордж Гілл усе так само стояв на стільці, висунувши за ґрати руки. Раптом на стіні блиснула червона лампочка. Голос із репродуктора промовив:

— Містере Гілл, до вас на побачення прийшла дружина...

Він стис сталеві прутини. "Вона ж мертва!" — промайнуло в голові.

— Містере Гілл! — озвався знову голос.

— Вона мертва! Я її вбив!

— Ваша дружина чекає у кімнаті побачень. Ви хочете з нею побачитись?

— Я бачив, як вона впала, я її застрелив, вона впала мертвою!

— Містере Гілл, ви мене чуєте?

— Та чую! — вереснув він, накинувшись на стіну з кулаками. — Чую вас! Чую! Вона мертва, мертва, нехай дасть мені спокій! Я вбив її, не хочу її бачити, хай іде геть!

Пауза.

— Воля ваша, містере Гілл, — пробурмотів голос.

Червона лампочка погасла.

Блискавка перетяла небо й освітила його обличчя. Він притулився розпашілим обличчям до холодного пруття і чекав, а дощ усе не вщухав. Через якийсь час десь там відчинилися двері на вулицю і він побачив, як з канцелярії в'язниці вийшли дві постаті у плащах з каптурами. Зупинившись у світлі ліхтаря, вони глянули вгору.

Це була Кейті. А з нею Леонард Фелпс.

— Кейті!

Вона відвернулася. Супутник узяв її під руку. Вони перебігли вулицю під чорною хлющею і сіли в приземкувату машину.

— Кейті! — Він кричав, шарпав грати, лупив по бетонному закрайку. — Вона жива! Наглядач! Наглядач! Я бачив її! Вона не мертва, я її не вбивав, випускайте ж мене! Я нікого не вбивав, це все жарт, помилка, я бачив її, бачив! Кейті, вернися, скажи їм, скажи, що ти жива! Кейті!

На крик прибігли наглядачі.

— Не вбивайте мене! Я ж ні в чому не винен! Кейті жива, я її бачив!

— Ми теж бачили її, сер.

— Так випустіть же мене! Дайте мені волю!

Це було явне божевілья. Він похлинувся і мало не звалився вниз.

— Суд усе це вже розглянув, сер.

— Але ж це несправедливо! — Він підскакував, хапався за вікно і далі репетував.

Кейті з Леонардом від'їхала у машині. Від'їхала до Парижа, до Афін, до Венеції, і до Лондона наступної весни, і до Стокгольма — влітку, і до Відня — восени...

— Кейті, вернися, ти ж не можеш так мене покинути!

В холодному дощі зблиснуло червоне хвостове світло машини. Він усе кричав і кричав, коли ззаду підбігли й схопили його наглядачі.

© ПРИГОДИ. ПОДОРОЖІ. ФАНТАСТИКА — 84.— К.: Молодь, 1984.— 200 с. — (Компас).

© ДОЦЕНКО Ростислав, переклад з англійської, 1984.